

BİLGİ EDİNME HAKKI 12 EYLÜL 2010 TARİHLİ ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ İLE ANAYASAYA GİRDİ

Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin verileri içeren 2010 yılı raporları, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve hazırlanan genel rapor Kurulun 28/04/2011 tarih ve 606 sayılı yazısıyla Başkanlığımıza sunulmuştur.

Söz konusu rapora göre 2010 yılında Türkiye genelinde 1.353.620 adet bilgi edinme başvurusu yapılmıştır. Başvurularda 2009 yılına göre yüzde 24 oranında bir artış gerçekleşmiştir.

2010 yılında toplam başvuruların yüzde 81,2 sini oluşturan 1.098.870 başvuruya olumlu cevap verilmiştir. 2009 yılında olumlu cevap verilen başvuruların oranı ise yüzde 86,8'dir.

Kısmen olumlu kısmen de olumsuz cevap verilen 75.925 başvurunun ise toplam başvuru içindeki oranı yüzde 5,6'dır. Geçen yıl bu oran yüzde 4,9'dur.

Toplam başvurular içerisinde gizli ya da sır niteliğindeki bilgiler çıkarılarak bilgi ve belgeye erişim sağlanan 8.427 başvurunun da toplam başvuru içindeki oranı yüzde 0,6'dır. Bu oran 2009 yılında yüzde 0,3, 2008 yılında 0,5'dir.

2010 yılında reddedilen başvuru sayısı 89.749'dur. Bu yıl toplam başvurular içerisinde reddedilen başvuru oranı yüzde 6,6'dır. 2006 yılında başvuruların yüzde 8'inin, 2007 ve 2008 yılında yüzde 7,4'ünün ve 2009 yılında yüzde 7,5'inin reddedildiği göz önünde bulundurulursa başvuruların reddedilme oranının giderek düştüğü görülmektedir.

Diğer yandan başvurusu reddedilenlerden yargıya itiraz edenlerin toplam sayısı 2008 yılında 408, 2009 yılında 745, 2010 yılında 716 olmuştur.

2010 yılı içerisinde Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna kurum ve kuruluşların verdiği cevaplar üzerine 1.731 itiraz başvurusu yapılmıştır. Kurula itiraz sayısının 2008 yılında 1.305, 2009 yılında 1.229 olduğu gözlenmektedir.

Kurula yapılan itiraz başvuruların 422'si kabul, 314'ü ise kısmen kabul edilmiştir. 671 başvuru için kurum ve kuruluşların cevapları yerinde görüldüğünden red kararı verilmiştir. İtirazlardan 110 başvuru hakkında ise karar alınmasına yer olmadığına hükmedilmiştir. 73 adet başvuru da eksik evraklarının tamamlanmaması, başvurunun geri çekilmesi ve başvurunun mükerrer olması nedeniyle işleme konulamamıştır. İncelemeye alınan 5 başvurunun nihai kararı ise 2010 yılında alınamamıştır. 2010 yılında Kanun kapsamındaki kurum ve kuruluşlarca uygulamada karşılaşılan tereddütler için Kurula 13 başvuru yapılmış ve Kurulun aldığı kararlar ilgili kurumlara bildirilmiştir.

2010 yılında Türkiye Büyük Millet Meclis Başkanlığına 1.580 bilgi edinme başvurusu yapılmış; bunların 1.364'i olumlu cevaplandırılmış; 159 başvuru ise ilgili kurumlara gönderilmiştir.

Çağımızda bilgi edinme hakkı hem temel hakların hem de toplumsal hakların kullanılmasında vazgeçilmez olarak kabul edilmektedir. Demokratik ülkelerin birçoğunda da bilgi ve belgeye erişim hakkı, kişisel gelişimin ve toplumsal hakların kullanılmasının temel öncülü olması nedeniyle anayasal hak olarak tanımlanmıştır. Ülkemizde de 12 Eylül 2010 Anayasa Referandumu ile bilgi edinme hakkı Anayasanın 74 üncü maddesine eklenmiştir.

Demokratik yönetim anlayışının ve hukukun üstünlüğünün unsurlarından biri olan bilgi edinme hakkı, açıklık ve şeffaflığın sağlanmasında önemli bir haktır. Yönetimin haklar üzerinde değişiklikler yapabilme gücü karşısında, kamunun ya da bireylerin çatışan çıkarların dengelenmesi idari uygulamalardan haberdar olunmasıyla mümkündür. Diğer yandan kamu kaynaklarıyla üretilen bilgilere erişim hakkının, yönetimin karar alma süreçlerinin hukuka uygunluğu ile iş ve eylemlerinin denetlenmesi açısından gerekliliği açıktır. Yönetimle ilgili bilgi sahibi olma ve yönetimin denetlenebilmesi aynı zamanda bireye yakın yönetimin oluşmasına ve kamuya duyulan güvenin artmasına da yardımcı olmaktadır.

Ülkemizde bilgi edinme hakkı anayasal bir hak olarak tanımlanmıştır. Bu hakkın kullanımının yaygınlaşması da demokrasinin gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır.
